

Methodologische aspecten

In de volgende toelichting worden de wijzigingen ten opzichte van de voorgaande versie van de satellietrekening van de IZW's beknopt weergegeven. Voor een gedetailleerde beschrijving van de bestudeerde populatie en de methodologie wordt de lezer verwezen naar de publicatie van februari 2004 «De satellietrekening van de IZW's 2000-2001».

Inleiding

De methodologie die werd gebruikt voor de bijwerking van de satellietrekening van de IZW's stemt in beginsel overeen met diegene die in 2003-2004 werd uitgewerkt door de onderzoekers van de ULg. In vergelijking met de voorgaande versie van de rekening, die gepubliceerd werd in februari 2004 en betrekking had op de jaren 2000 en 2001, zijn de resultaten echter enigszins verschillend. Die verschillen zijn te wijten aan twee factoren.

Ten eerste werd een aantal verbeteringen aangebracht. Het betreft de samenstelling van de databank en de invloed daarvan op de populatie, alsook het volledig afstemmen van de berekeningsprocedures op die van het centrale kader van de nationale rekeningen.

Ten tweede werd de nieuwe versie van de satellietrekening in overeenstemming gebracht met de in september 2005 gepubliceerde nieuwe versie van de nationale rekeningen. Deze nieuwe versie van de nationale rekeningen bevat belangrijke methodologische wijzigingen¹ die de satellietrekening beïnvloeden.

Deze wijzigingen en hun impact op de resultaten voor de jaren 2000 en 2001 worden hieronder gedetailleerd toegelicht.

1. Verbetering van de toepassing van de methodologische principes

1.1 De databank en de populatie

Het geheel van de berekeningen van de satellietrekening steunt op de samenstelling van een databank waarin de populatie van de rekening, de bezoldiging en de werkgelegenheid zijn opgenomen. Deze databank, die gevoed wordt via de bestanden van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ), werd aangepast om rekening te kunnen houden met de kleine entiteiten zonder geregistreerde rechtsvorm, die bij de eerste versie van de rekening niet in aanmerking waren genomen. Daarenboven konden de onderwijsactiviteiten van bepaalde universiteiten worden gescheiden van hun ziekenhuisactiviteiten, waarbij alleen deze laatste in de satellietrekening werden opgenomen. Deze verbetering heeft een aanzienlijk effect op het

1. Voor een gedetailleerde beschrijving van de occasionele herziening 2005, zie de publicatie Nationale Rekeningen, Deel 2, Gedetailleerde rekeningen en tabellen 1995-2004, INR, Brussel, december 2005.

aantal werknemers. Voor het jaar 2001, ten slotte, waren een aantal IZW's meerdere keren geteld als gevolg van een functionele herstructurering van de RSZ-bestanden. Deze dubbeltellingen werden ongedaan gemaakt.

Door deze correcties stijgt het aantal IZW's in 2000 met 648 eenheden. Voor het jaar 2001, daarentegen, geven de verbeteringen aanleiding tot een vermindering met 268 eenheden.

Die wijzigingen van de databank beïnvloeden niet alleen het aantal eenheden, maar ook de werkgelegenheid, de loonsom en bijgevolg alle andere variabelen van de satellietrekening, zoals de toegevoegde waarde.

1.2 Werkgelegenheid

In de publicatie van 2004 is de werkgelegenheid van een onderneming op jaarbasis gelijk aan de som van de werkgelegenheid op het einde van elk kwartaal, gedeeld door het aantal kwartaalaangiften. Deze berekeningsmethode stemt evenwel niet overeen met die van de jaarlijkse nationale rekeningen. In die berekening wordt immers de werkgelegenheid in het midden van elk kwartaal opgeteld en gedeeld door vier, zonder rekening te houden met het feit of er 1, 2, 3 of 4 kwartaalaangiften zijn. De berekeningen werden aangepast om ze in overeenstemming te brengen met de methodologie van de jaarlijkse nationale rekeningen.

Het gecombineerde effect van deze correctie en de aanpassing van de populatie in de databank beloopt -3 800 personen in 2000 en -12 900 personen in 2001.

1.3 Bezoldiging

De bij de RSZ geregistreerde lonen worden niet als dusdanig opgenomen in de loonsom van de satellietrekening. In overeenstemming met het centrale kader van de nationale rekeningen worden ze vermenigvuldigd met een coëfficiënt, teneinde rekening te houden met niet aan de sociale bijdragen onderworpen loonvoordelen, zoals bovenwettelijke voordelen of terugbetalingen van verplaatsingskosten. In de nieuwe versie van de satellietrekening werd een recentere versie van deze coëfficiënten gebruikt.

Het gecombineerde effect van deze bijwerking en van de aanpassing van het aantal IZW's in de databank beloopt -424 miljoen euro in 2000 en -218 miljoen euro in 2001.

1.4 Toegevoegde waarde

1.4.1 De coëfficiënten van de structurenquête van de ondernemingen

De toegevoegde waarde van de satellietrekening van de verenigingen wordt gedeeltelijk geraamd op basis van de loonsom en extrapolatiecoëfficiënten die ontleend zijn aan de door het Nationaal instituut voor de statistiek (NIS) bij de VZW's gehouden structurenquête van de ondernemingen. De berekening van die extrapolatiecoëfficiënten werd op twee punten verbeterd. Ten eerste werd een reeks abnormale waarnemingen «outliers» geweerd uit de berekening van de extrapolatiecoëfficiënten in 2000 en 2001. Ten tweede werden de coëfficiënten, in tegenstelling tot de publicatie van 2004, toen de «*International classification of nonprofit institutions (ICNPO)*» was gebruikt, berekend op basis van de uitsplitsing naar bedrijfstakken volgens de NACE-Bel, met het oog op een grotere coherentie met de aggregaten van de nationale rekeningen.

1.4.2 Niet-productgebonden subsidies

Niet-productgebonden subsidies (D.39) zijn subsidies die onafhankelijk van de geproduceerde goederen of diensten worden betaald. In tegenstelling tot de productgebonden subsidies, moeten ze uit de productie worden geweerd, waardoor de toegevoegde waarde evenveel daalt.

In de populatie van de satellietrekening bestaan de niet-productgebonden subsidies hoofdzakelijk uit werkgelegenheidssubsidies zoals de sociale Maribel, subsidies op de lonen van contractuele werknemers van ziekenhuizen of ook op de lonen van gehandicapten. In de publicatie van de satellietrekening van 2004 was slechts een gedeelte van deze subsidies in aanmerking genomen.

Met het oog op de coherentie met de overheidsrekeningen, werden de niet-productgebonden subsidies aan de instellingen van de satellietrekening verhoogd. De toegevoegde waarde werd bijgevolg met een overeenstemmend bedrag verminderd.

Het gecombineerde effect van deze twee correcties en van de aanpassingen van de bezoldiging en het aantal IZW's in de populatie beloopt -848 miljoen euro in 2000 en -728 miljoen euro in 2001.

1.5 Bruto-investeringen in vaste activa van de ziekenhuizen

Omwille van de coherentie met de gegevens van het centrale kader van de nationale rekeningen, werden de investeringen van de ziekenhuizen berekend op basis van geglobaliseerde boekhoudkundige gegevens van de ziekenhuizen en niet meer op basis van de resultaten van de structuurenquête.

2. De occasionele herziening 2005 van de nationale rekeningen

De nieuwe versie van de satellietrekening van de IZW's omvat de methodologische veranderingen die n.a.v. de occasionele herziening 2005 werden aangebracht aan het centrale kader van de nationale rekeningen. De satellietrekening werd hoofdzakelijk beïnvloed door de veranderingen aan de rekening van de IZW's ten behoeve van huishoudens. Andere hervormingen (zoals bijvoorbeeld de verdeling van de indirect gemeten diensten van financiële intermediairs (IGDFI) of de bruto-investeringen in software) hebben een geringe invloed op de rekening van de IZW's. Het effect van de aanpassingen aan de rekening van de IZW's ten behoeve van huishoudens verdient meer uitleg.

2.1 De hervorming van de sector van de IZW's ten behoeve van huishoudens

Bij de occasionele herziening 2005 werd een reeks correcties aangebracht aan de rekening van de sector van de instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens (S.15). Bepaalde werkhypothese die werden aangehouden bij de eerste versie van de nationale rekeningen opgesteld volgens het ESR 1995, werden herzien in het licht van de resultaten van de jaarlijkse structuurenquêtes met betrekking tot de VZW's en van de behandeling van bepaalde subsidies in de boekhouding van de openbare besturen. Het gaat ten eerste om de toerekening van de aan PRIME-/DAC-werkcontracten gekoppelde lonen, ten tweede om de indeling in sectoren van thuishulpdiensten en ten derde om de opsplitsing tussen de marktoutput en de niet-marktoutput van de IZW's ten behoeve van de huishoudens.

2.1.1 Werknemers met een PRIME/DAC-statuu

De maatregelen in het kader van de «Projets régionaux d'Insertion sur le Marché de l'Emploi» (PRIME) in het Waalse gewest en van het «Derde Arbeidscircuit» (DAC) in het Vlaamse en Brusselse gewest zijn gericht op de rechtstreekse ondersteuning van de werkgelegenheidscreatie in instellingen zonder winstoogmerk of in instellingen van openbaar nut die hoofdzakelijk actief zijn in de bedrijfstakken van de persoonlijke dienstverlening. Anders dan bij de overige actieve beleidsmaatregelen inzake werkgelegenheid waarbij subsidies worden betaald aan de werkgever, worden werknemers met een PRIME- of DAC-contract rechtstreeks bezoldigd door de gewestelijke werkgelegenheidsdiensten (VDAB, FOREM en

BGDA). In ruil daarvoor storten de betrokken werkgevers een min of meer aanzienlijk deel van de loonsom terug aan deze instellingen.

Door de RSZ worden de PRIME- en DAC-werknemers ingedeeld bij het personeel van de VDAB, de FOREM en de BGDA. In de nationale rekeningen worden deze werknemers evenwel uit de regionale werkgelegenheidsdiensten gehaald en toegewezen aan hun feitelijke werkgevers. Vóór de revisie werden ze heringedeeld bij de werkgevers van de sectoren «Overheid» en «IZW ten behoeve van de huishoudens» volgens een verdeelsleutel 15 pct./85 pct. Geen enkele PRIME- of DAC-werknemer werd dus ondergebracht in de sector van de niet-financiële vennootschappen, terwijl het merendeel van de VZW's wordt behandeld als handelsondernemingen. Om een getrouw beeld te geven van de institutionele sectoren en om een breuk in de reeksen te voorkomen bij de opheffing van deze werkgelegenheidsbevorderende maatregelen, werd een deel van de PRIME- en DAC-werknemers heringedeeld bij de sector van de niet-financiële vennootschappen. De verdeling tussen de sectoren van de vennootschappen en van de IZW's ten behoeve van de huishoudens gebeurde naar rata van de lonen van de IZW's ten behoeve van de huishoudens in de takken waar dat type van maatregelen het meest voorkomt. In het totaal aantal werknemers met PRIME- en DAC-statuut werden minieme correcties aangebracht.

Wat de productie en de bruto toegevoegde waarde betreft, verschillen de bedragen die uit de sector van de IZW's ten behoeve van de huishoudens zijn gehaald van de bedragen die aan de sector van niet-financiële vennootschappen zijn toegevoegd. Enerzijds hangen de extrapolatiecoëfficiënten die zijn ontleend aan de structurenquête met betrekking tot de VZW's, af van de sector en bedrijfstak waarin de VZW's worden ingedeeld. Anderzijds lopen de ramingsmethoden uiteen naargelang de VZW's tot een marktsector dan wel tot een niet-marktsector behoren. In de sector van de IZW's ten behoeve van de huishoudens is de productie gelijk aan de som van de kosten. In de sector van de vennootschappen wordt de productie geraamd op basis van de ontvangsten.

De overgang van een kostenmethode naar een ontvangstenmethode om de productie van de PRIME- en DAC-werknemers te ramen, heeft twee tegengestelde effecten op de toegevoegde waarde:

- het netto-exploitatietooverschot wordt licht positief, waardoor de toegevoegde waarde evenveel toeneemt;
- de toegevoegde waarde wordt verminderd met een bedrag gelijk aan de PRIME- en DAC-subsidies die naar de sector van de niet-financiële vennootschappen worden overgedragen. De tewerkstellingssubsidies worden immers op verschillende wijzen behandeld, naargelang ze bestemd zijn voor de niet-marktsector dan wel voor een marktsector. Wanneer de VZW's behoren tot de sector van de IZW's ten behoeve van de huishoudens, dan worden de PRIME- en DAC-lonen ten laste van de overheid geboekt onder de post «overige inkomensoverdrachten» (D.75). In dit geval zijn de loonsubsidies impliciet opgenomen in de (op kostenbasis berekende) productie en bijgevolg ook in de toegevoegde waarde. Behoren de VZW's tot de sector van de vennootschappen, dan worden de PRIME- en DAC-lonen ten laste van de overheid behandeld als «niet-productgebonden subsidies» (D.39). In dat geval zijn de subsidies niet begrepen in de (op ontvangstenbasis berekende) productie en in de toegevoegde waarde, maar wel opgenomen in het bruto-exploitatietooverschot.

2.1.2 Indeling in sectoren van thuishulpdiensten

De thuishulpdiensten omvatten diensten voor gezinshulp en huishoudhulp (maaltijden, schoonmaak, kleine verzorging enz.) aan ouderen, gehandicapten, alleenstaanden of nog aan gezinnen in moeilijkheden. Bij de samenstelling van het eerste bedrijvenrepertorium van de nationale rekeningen werden de leveranciers van thuishulpdiensten in de juridische vorm van vereniging zonder winstoogmerk (VZW) gedeeltelijk ondergebracht in de sector «instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens» (S.15), en gedeeltelijk in de sector

«niet-financiële vennootschappen» (S.11). Ze moeten echter allemaal worden behandeld als ondernemingen uit de marktsector en daarom in de sector «niet-financiële vennootschappen» (S.11) worden ingedeeld.

De meeste van hun productiekosten worden immers gedekt door handelsverkopen aan huishoudens en openbare besturen. De verkopen tegen marktvoorwaarden aan huishoudens komen overeen met de prijs die door de begunstigen van de diensten wordt betaald, na aftrek van de bedragen die de overheid op zich neemt. Deze verkopen worden behandeld als finale individuele consumptieve bestedingen van de huishoudens. De handelsverkopen aan de openbare besturen komen overeen met het bedrag dat de overheid ten laste neemt in de aan de gebruikers aangerekende diensten. Deze verkopen worden behandeld als individuele consumptieve bestedingen van de openbare besturen. Zo behoort de bijdrage van de Vlaamse Gemeenschap in het kader van de zorgverzekering sedert 2002 tot deze categorie van overheidsuitgaven.

Overigens worden de meeste subsidies die aan VZW's voor thuishulp worden uitgekeerd, in de nationale rekeningen verwerkt als «niet-productgebonden subsidies» (D.39) betaald aan de sector van de niet-financiële vennootschappen, en niet als «overige inkomensoverdrachten» (D.75) betaald aan de sector van de IZW's ten behoeve van de huishoudens. Tot op heden ging het hierbij om vrij geringe bedragen. Sedert 2001 zijn deze bedragen echter fors toegenomen met de invoering van de dienstencheques. Aangezien deze cheques in de post D.39 worden geboekt als betaalde subsidies aan de sector van de niet-financiële vennootschappen, zou een herindeling van alle thuishulpdiensten het mogelijk maken de samenhang te behouden tussen de begunstigde instellingen en sectoren van de «overige productgebonden subsidies».

Wat de productie en de bruto toegevoegde waarde betreft, verschillen de bedragen die uit sector van de IZW's ten behoeve van de huishoudens zijn gehaald enigszins van de bedragen die aan de sector van de vennootschappen zijn toegevoegd. Enerzijds wordt overgeschakeld van een op kostenbasis geraamde, niet-marktoutput naar een marktoutput die op ontvangstenbasis wordt geraamd. Anderzijds worden de aggregaten van de VZW's voor thuishulpdiensten geëxtrapoleerd aan de hand van de lonen en de resultaten van de structurenquête met betrekking tot de VZW's. Aangezien de coëfficiënten van de VZW's in de sector van de vennootschappen afwijken van die van de IZW's ten behoeve van de huishoudens, verandert hierdoor de kostenraming.

2.1.3 Opsplitsing tussen marktoutput en niet-marktoutput

Tot op heden was de marktoutput (P.11) van de sector van de IZW's ten behoeve van de huishoudens beperkt tot de huurinkomsten, de horecaontvangsten van sportclubs alsook de maatschappelijke dienstverlening en de betaling van werkloosheidsuitkeringen voor rekening van de overheid. Het aldus verkregen aandeel van de marktoutput was echter te klein. Hoewel IZW's ten behoeve van de huishoudens tot de niet-marktsector behoren, innen ze andere ontvangsten uit handelsactiviteiten. Het kan hier gaan om inschrijvingskosten voor internationale scholen, een bijdrage van de gebruikers aan de maatschappelijke dienstverlening of nog om het abonnement op publicaties van verenigingen.

Bijgevolg werden de ontvangsten uit handelsactiviteiten opwaarts bijgesteld, uitgaande van de gegevens van de structurenquête met betrekking tot de VZW's. De overige niet-marktoutput (P.13) wordt per saldo berekend na aftrek van de marktoutput (P.11) en de output voor eigen finaal verbruik (P.12) in mindering te brengen op de totale output (P.1). Dit heeft bijgevolg geen enkele weerslag op de totale output en de toegevoegde waarde van de sector.

2.1.4 Effect van de hervormingen met betrekking tot de IZW-sector ten behoeve van de huishoudens (S.15) op de satellietrekening

Het effect van de eerste twee hervormingen met betrekking tot de rekening van de IZW-sector ten behoeve van de huishoudens (herindeling van een gedeelte van de werknemers met een

PRIME- of DAC-contract en indeling in sectoren van de huishulpdiensten) op de satellietrekening is relatief beperkt. De overdracht van eenheden en banen van de sector van de IZW's ten behoeve van de huishoudens (S.15) naar de sector van de niet-financiële vennootschappen (S.11) heeft geen invloed op de populatie van de satellietrekening, omdat deze overdrachten betrekking hebben op VZW's, die allemaal in de satellietrekening zijn opgenomen.

De enkele wijzigingen die werden aangebracht aan de berekening van het totaal aantal werknemers met een PRIME- of DAC-statuut hebben een geringe invloed op de werkgelegenheid van de IZW's (-600 personen in 2000 en -200 personen in 2001).

De berekeningsmethodes voor de lonen en de toegevoegde waarde lopen uiteen naargelang de eenheden tot een niet-marktsector of tot een marktsector behoren. Ten opzichte van de voorgaande versie van de satellietrekening vermindert de toegevoegde waarde bijgevolg met 112 miljoen euro in 2000 en met 176 miljoen euro in 2001. De bezoldiging van de werknemers vermindert in 2000 en 2001 met respectievelijk 15 en 16 miljoen euro.

De derde hervorming van de IZW-sector ten behoeve van de huishoudens, die betrekking heeft op de opsplitsing tussen marktoutput en niet-marktoutput, komt helemaal tot uiting in de satellietrekening.

TABEL 3 SYNTHESE VAN HET EFFECT VAN DE WIJZIGINGEN OP DE BELANGRIJKSTE AGGREGATEN VAN DE SATELLIETREKENING

	2000	2001
(duizenden personen)		
Werkgelegenheid (versie februari 2004)	316,7	333,9
1. Afstemmen van de berekeningsmethodes op die van de nationale rekeningen en effect populatieafbakening	-3,8	-12,9
2. Occasionele herziening 2005	-0,6	-0,2
Werkgelegenheid (versie maart 2006)	312,3	320,8
(miljoenen euro's)		
Bezoldiging 2005 (versie februari 2004)	9.922	10.460
1. Afstemmen van de berekeningsmethodes op die van de nationale rekeningen en effect populatieafbakening	-424	-218
2. Occasionele herziening 2005	-15	-16
Bezoldiging (versie maart 2006)	9.483	10.226
(miljoenen euro's)		
Toegevoegde waarde tegen werkelijke prijzen (versie februari 2004)	11.194	11.760
1. Afstemmen van de berekeningsmethodes op die van de nationale rekeningen en effect populatieafbakening	-848	-728
2. Occasionele herziening 2005	-203	-253
Toegevoegde waarde tegen werkelijke prijzen (versie maart 2006)	10.143	10.779

Bron: INR